

**Rekommendationer för hantering
och lagring av gödselmedel
innehållande ammoniumnitrat**

I denna broschyr finns ett urval av krav och rekommendationer från olika myndigheter kring hantering av ammoniumnitrat. Sammanställningen är gjord av Lantmännen Lantbruk. Rekommendationer kring lagring, åtgärder vid brand kan även gälla produkter med mindre tillsatser av ammoniumnitrat t.ex. NP 32-2 och NK 32-4.

Gödsel med Ammoniumnitrat

EGENSKAPER

Ammoniumnitrat sönderfaller vid upphettning eller om det utsätts för vissa föroreningar. Om sönderfallet sker under inneslutning kan det leda till explosion. En blandning av ammoniumnitrat med brännbara ämnen som till exempel diesel är, om proportionerna är de rätta, ett detonerande sprängämne.

På grund av dessa egenskaper ska ammoniumnitrat aldrig förvaras så att det kan utsättas för en brand eller blandas med brännbara ämnen. Om en omfattande brand skulle uppstå som involverar ammoniumnitrat måste explosionsrisken tas i beaktande.

Ammoniumnitrat har även en hög förmåga att dra åt sig fukt och därför bör de typer av mineralgödsel som vi pratar om här skyddas från fukt.

BESKRIVNING

Ammoniumnitrat som gödselmedel säljs normalt med 34 % kväve (N) och kallas N 34 eller AN (där N står för nitrat). Vid 34 % innehåll av N är 17 % ammoniumkväve och 17 % nitratkväve. Volymvikten är ca 1,0 kg per liter. Strukturen är vanligtvis i form av små runda korn (s.k. prills).

Klassificering farligt gods

Mineralgödsel innehållande hög halt ammoniumnitrat ska transporteras under UN-nummer 2067 enligt reglerna om transport av farligt gods (ADR, RID m.m.). Detta UN-nummer är unikt för ammoniumnitralhaltiga mineralgödsel.

Klass	5.1
Förpackningsgrupp	III
UN-nummer	2067 Typ A 1
Etikett nr	5.1

Denna märkning (gula etiketten) ska finnas på säckarna som gödselmedlet transporteras i. Säckarna ska även vara typgodkända och märkta med en kod som anger tillverkare av säcken och utfärdarland av typgodkännande.

Samlastning får inte ske med annat farligt gods och man bör också undvika samlastning med brännbara ämnen såsom foder, spannmål, olja, växtskyddsmedel, syror eller andra kemikalier. Ej förpackad ammoniumnitrat får inte komma i kontakt med trä eller andra brännbara ämnen. Rökförbud gäller i samband med lastning och lossning samt i fordonets omedelbara närhet.

Transport av ammoniumnitrat avsett för jord- och skogsbruk samt trädgårdsnäring, som utan betalning sker efter detaljförsäljningsledet, är undantagna från reglerna kring farligt gods. Det innebär att lantbrukarens egna transporter på allmän väg med t ex traktor och spridare är undantagna från transportbestämmelserna.

Tillstånd och krav

Hantering av denna typ av mineralgödsel omfattas av särskilda brandsäkerhetskrav. Lantbrukare som förvarar totalt mer än 100 ton, eller mer än 50 ton i samma byggnad, måste ha tillstånd från kommunen. Försvinnanden och stölder av mineralgödsel som innehåller ammoniumnitrat ska enligt lag utan dröjsmål rapporteras till Polisen på telefonnummer 114 14.

Råd för att minska risken att mineralgödsel används i brottsliga syften:

- > Förvara mineralgödsel i låsta utrymmen
- > Täck över mineralgödsel som måste förvaras utomhus, och förvara det så svåråtkomligt som möjligt, t.ex. aldrig direkt vid väggkanten.
- > Se till att fordon inte obehindrat kan komma till platser där mineralgödsel förvaras, använd t.ex. en låst vägbom.
- > Kontrollera regelbundet om det saknas mineralgödsel, dvs. om något kan ha stulits. Var uppmärksam på om säckar har öppnats.
- > Sälj inte mineralgödsel vidare till någon om du inte är säker på att den ska användas till lantbruk.
- > Var allmänt observant på misstänkta beteenden i samband med mineralgödsel.

Vid fara och olyckor

ÅTGÄRDER VID BRAND

- > **Larma** brandkåren och informera om att det finns ammoniumnitrat i byggnaden som brinner
- > **Inandas inte röken** – ammoniumnitrat avger vid brand giftiga nitrösagaser med rödbrun färg. Gaserna kan ge irritation i halsen, hosta och andnöd samt kan orsaka lungödem. OBS! Fördröjd verkan på 48 timmar.
- > **Håll människor borta** från brandplatsen
- > Släckning görs **enbart med vatten**
- > Kemiska släckningsmedel kan endast användas då ammoniumnitratet inte är i direkt beröring av branden
- > **Kyl ner** området närmast branden med vatten
- > Närliggande lagringsplatser där det finns ammoniumnitrat ska **begjutas med vatten**

FÖRSTA HJÄLPEN

Vid inandning – Frisk luft

Vid inandning av nedbrytningsprodukter i samband med brand kan symtomen vara fördröjda. Den drabbade personen kan behöva hållas under läkaruppsikt i 48 timmar.

Hudkontakt – Ta av nedstänkta kläder och skölj med vatten

Ögonkontakt – Spola med ögonspolvätska eller mjuk vattenstråle i minst 5 minuter.

Använd gärna tempererat vatten. Håll ögonlocken brett isär, avlägsna eventuella kontaktlinser. Kontakta läkare om besvär kvarstår.

Förtäring – Skölj munnen och drick vatten

Ytterligare information kring första hjälpen ges av Giftinformationscentralen, 010-456 67 00.

Rädda – Larma – Släck

Telefonnummer till Larmcentralen är 112.

Lagring

Lagring måste ske så att följande tre faktorer inte kan komma att samverka:

- › Förorening (brännbara ämnen)
- › Inneslutning
- › Temperaturstegring

Följande avstånd mellan lager och andra byggnader rekommenderas:

- › 10 meter vid lagring av mängder understigande 10 ton
- › 25 meter vid lagring av mängder överstigande 10 ton

LAGRING INOMHUS

Endast enplansbyggnad ska användas vid lagring av ammoniumnitrat. Byggnaden bör ha golv med betong eller tät asfalt utan fördjupningar eller kanaler där upplöst gödsel kan ansamlas. Utformningen skall även vara så att utsläpp till omgivande vattendrag kan förhindras.

- › Spill ska samlas upp mekaniskt snarast och spridas på lämplig mark.
- › Förvaringsfack för ej förpackad ammoniumnitrat skall vara tillverkat i obrännbart material.
- › El-utrustningen skall uppfylla kraven i ELSÄK-FS 2006:4.

För att få ventilation och möjliggöra vattenbegjutning vid brand bör lager delas upp med åtskiljande gångar enligt följande:

- › Max 300 ton per stapel
- › Staplingen ska anpassas så att den understa säcken tål uppkommen belastning
- › Minst 1 meter mellan staplarna
- › Minst 1 meter från vägg
- › Minst 1 meter från innertak

Truckar ska inte ställas i samma byggnad som ammoniumnitrat lagras i. Tomemballage och tompallar ska inte förvaras i de lokaler där denna typ av gödsel lagras.

LAGRING UTOMHUS

Lagring utomhus får endast ske när alla nedan punkter kan säkerställas:

- › Risk för stöld kan minimeras
- › Lagring kan ske på jämnt och dränerat underlag
- › God täckning kan uppnås med presenning
- › Temperaturväxlingar ska undvikas

I övrigt gäller samma rekommendationer som för lagring inomhus

SAMLAGRING

Gödselmedel ska helst inte lagras i samma byggnad som brännbart material. Om så ändå sker bör ett säkerhetsavstånd på minst 5 meter hållas. Är det frågan om större mängder brännbart material måste avståndet öka kraftigt. Bäst är att lagra i olika byggnader. Tänk alltid på det som finns runtomkring gödseln och vad som händer vid en brand. Exempelvis :

- › Spannmål
- › Hö och halm
- › Stallgödsel
- › Strömedel
- › Tomsäckar
- › Annan plast
- › Flis, pellets och annat trä
- › Maskiner med bränsletankar eller hydraulolja
- › Diesel och olja

MER INFORMATION

Vill du veta mer kontakta din säljare eller ring kundtjänst på 0771-111 222.
lantmannenlantbrukmaskin.se/vaxtodling/vaxtodlingsprodukter/vaxtnaring/

Hos MSB - Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap finns information samlad kring ammoniumnitrat - <https://www.msb.se/sv/annesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/brandfarligt-och-explosivt/brandreaktiva-varor/explosionsrisiker-med-mineralgodsel/>

Här finns även en broschyr som riktar sig till Lantbrukare:
<https://rib.msb.se/filer/pdf/26548.pdf>